



בנין יעקב

פרשת עקב

אמרים יקרים מפנינים נפלאים
לעודר הלבבות בימים המאירים
להבהיק עיניים ביהלום וספירים

תוכן הענינים

פרשת עקב

גודל מעלת מצות ברכת המזון.....ג

אב תשפ"א

© כל הזכויות שמורות

להערות אפשר לפנות לטל-פקס : 02-999-8201

או למייל : GMAIL.COM@3122131

ניתן להשיג הקונטרס

בירושלים : 053-31-53-661 050-41-75-336

בבית שמש : 052-76-30-720

כמו כן ניתן להשיג את סדרת הקונטרסים

בנין יעקב על המועדים

אלול - תשרי • חנוכה • שבב"ם • פורים - ד' פרשיות

חודש ניסן - חג הפסח - ספירת העומר • שבועות • בין המצרים

וכן בנין יעקב על התורה: בראשית • שמות

ברשת עקב

גודל מעלת מצות ברכת המזון

חיוב הכונה בברכת המזון יותר מבתפילה

בפרשתן (דברים ח י) "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך" וגו', ואיתא בגמרא (ברכות מח:): מנין לברכת המזון מן התורה, שנאמר: 'ואכלת ושבעת וברכת' זו ברכת הזן, 'את ה' אלהיך' זו ברכת הזמון, 'על הארץ' זו ברכת הארץ, 'הטובה' זו בונה ירושלים.

והיא מצות עשה דאורייתא, וחמורה מתפילה שאינה אלא דרבנן, וכבר הזהירו הקדמונים [הובא באריכות בהנהגות הרה"ק 'ויגד יעקב' מפאפא זי"ע] עד כמה יש לזהר בכל ברכות הנהנין בכוונה, ובפרט ברכת המזון שהוא מצות עשה דאורייתא, מה מאד צריך לזהר בכוונתו, וידוע מה דאיתא (תולדות אהרן שופטים ד"ה ראשית) בשם הרה"ק המגיד ממעזריטש זיע"א שהזהיר מאד לכיון בברכת המזון יותר מבתפילה, כי תפילה היא מדרבנן, וברכת המזון דאורייתא.

א. וראה בספר אוצר החיים (פרשת וילך) שכתב: כי התחלת החסידות והיראה הוא ברכת הנהנין ובכל יום יברך מאה ברכות בכוונה וינצל ממגיפה ומדבר ומכל דבר רע ר"ל עכ"ל.

יזהר בכל הברכות לאמרם כתיקונם ובפרט בברכת המזון

ודברים מבהילים כתב בזה בספר פלא יועץ (ערך אכילה ושתייה) וכה דבריו: חרדה ילכש בבואו לברך את קונו אשר הזמין מזונו ושאר הנאות, מה מאד צריך לזהר לברך הברכות כתיקונן אות באות תיבה בתיבה. ואם לא יזהר, ח"ו את ה' הוא מגדף, ואחר כונת הלב הן הדברים, לכן צריך לזהר בכל הברכות ובפרט בברכת הנהנין וביותר בברכת המזון שהיא דאורייתא לא מפני שהיא ארוכה תהיה חטופה, רק ערוכה כדת וכהלכה, והוא דבר שהדעת מחייבו, ועין רואה בנוהג שבעולם אפילו בברכת הדיוט, כל שכן וקל וחומר בבואו לברך למלך הכבוד איום ונורא, אשר מחסדו הגדול הרשנו לברכו ולהזכיר שמו הנכבד והנורא, ולמצוה יחשב לנו וקובע לנו שכר וברכה על הברכה, לכן צריך לזהר לאמרה כהלכה.

ואכן בשלחן ערוך (או"ח סימן קפ"ג סעיף ח) מובא להלכה: לענין לשאול בברכת המזון מפני היראה או מפני הכבוד, יש מי שאומר שדינה כבאמצע שמונה עשרה, שאין שואלין ומשיבין כלל.

קודם שיברך ישא תפילה שלא יפריעוהו בעת שמברך

ודבר נפלא כתב הגאון הקדוש בעל 'יסוד ושורש העבודה' בצוואתו, שמן הראוי שקודם ברכת המזון, ישא תפילה להקב"ה, בזה הלשון: 'יוצרי ובוראי הצילני שלא יבא שום אדם אצלי בעת ברכת מזוני, שלא יבוטל כוונתי הטובה'. ואחר ברכת המזון, אם לא היה לו ביטול משום אדם יתן הודאה גדולה להשי"ת בשמחה עצומה על זה בזה הלשון: 'מודה אני לפניך יוצרי ובוראי שהצלתני מביטול הכוונה בברכת המזון', וסיים שם שכך היה נוהג כל ימיו.

ודבר זה נצרך שבעתיים, בדורינו אנו, דור המלא בהפרעות ובלבולים, ממכשירי המלפון למיניהם, המבלבלים לב האדם, ומפריעים את כוונת הברכות בצלצולים שונים ומשונים, הרי ביותר תגדל החיוב לישא תפילה חרישית טרם גשתו לברך ברכת המזון, שלא יבוא לידי הפרעה וביטול הכונה ח"ו. ומה טוב

ונכון הוא, שיכבה את הפלאפון בעת שמברך ומודה להשי"ת על כל הטוב, ובכלל בכל עת גשתו לעבודת הקודש לעסוק בתורה ובתפילה, לכל יערב זר בעבודתינו.

עיקר ברכת המזון מצד הכרת הטוב

והנה עיקר כוונת ברכת המזון היא מצד הכרת הטוב, שיכיר האדם בטובות שגמל אתו הבורא יתברך שמו ויודה לפניו על כל הטוב, וכמו שכתב בזה השפת אמת (ברכות לה.) בביאור הטעם מדוע אין מברכין ברכת 'אשר קדשנו במצוותיו' על ברכת המזון, כי ברכה זו דאשר קדשנו וכו' שייך לברך רק על מצוות שניתנו לנו מחמת הקדושה שקדשנו, אבל חיוב ברכת המזון הוא מצד השכל והסברא הפשוטה "ושבעת וברכת", וזהו חיוב גמור מצד 'הכרת הטוב'.

ובן מוכח מדברי רש"י הקדוש (שם ד"ה אלא) שכתב: 'סברא הוא דכיון דנהנה צריך להודות למי שבראם'. וכן משמע מפירוש המהרז"ו על הפסוק (רות ג ז) "ויאכל בועז וישת וייטב ליבו" שכתב בזה הלשון: 'וייטב לבו פירוש שהכיר בטובת ה' וברכו' משמע להדיא דעיקר הענין הוא הכרת הטוב.

וכבר האריך בזה רבינו החפץ חיים זיע"א בספרו שם עולם (חלק ב פ"ז), שמלבד החיוב לכוון לצאת ידי חובת מצות ברכת המזון מפני שמצוות צריכות כוונה, חובה שיכוונו גם ליתן הודיה לה' על הארץ ועל המזון ועל ברית ותורה, ובעוה"ר אנו אומרים גודה לך וכו' בלי כונה כלל עיי"ש.

הזהיר בברכת המזון מובטח לו שמזונותיו מצויין כל ימיו

ומלבד כל זאת, הרי יש בה סגולה מיוחדת להשפעת הפרנסה, כמו שכתב בזה בספר החינוך (מצוה ת"ל): 'מקובל אני מרבתי שכל הזהיר בברכת המזון

מזונותיו מצוין לו בכבוד כל ימיו^א. והביאו המשנה ברורה (קפ"ה סק"א) והוסיף על כך שהמדקדק יזהר לברך לכתחלה לברך מתוך הספר ולא בעל פה.

צריך לכוון לבו ולברך דייקא בשמחה

עוד צריך להזהר שיאמרנו דייקא בהתעוררות ושמחת הלב, כדאיתא בזהר הקדוש (ויקהל ריח). מי שמברך את הקדוש ברוך הוא מתוך שובע, צריך לכוון לבו ולשים רצונו בשמחה, ולא ימצא עצוב, אלא שיברך בשמחה, עיי"ש. ובשם האר"י ז"ל מובא (בשער המצות עקב) 'כל כמה שמברך בעין טובה ושמחה יתירה כך גותנים לו מזונותיו בשמחה ועין טובה'.

ברכת המזון בשמחה מסוגל לעשירות

והא לך מתק לשון רבינו החיד"א זיע"א (נצוצי אורות על גליון הזהר) שהוסיף על דברי הזהר הנזכר: ולכוון רצונו בשמחה ולא יהיה עצב בשעת ברכת המזון וכו', וזו סגולה להתעשר אם יברך בשמחה ובקול רם וכו', ואפשר לרמוז ענין זה מהפסוק (משלי י כב) "ברכת ה' היא תעשיר, ולא יוסיף עצב עמה". פירוש ברכת ה' - היא ברכת המזון שהיא מדאורייתא דוקא דשאר הברכות הוי מדרבנן, - היא תעשיר' למברך אותה - בתנאי - 'ולא יוסיף עצב עמה' - שתהיה כתיקונה שיברך אותה בשמחה לסלק הסטרא אחרא.

ובן כתב בספר משה משה (סימן שנא) שבזכות זה שיתן שבת והודאה על מה שנתן לו השם יתברך ברחמיו וברוב חסדיו, והוא בברכות, יזכה לעושר, כי 'ברכת ה' היא תעשיר'.

א. עוד מובא בספר 'ויגד יעקב' מפאפא: מצאתי דבר חדש בספר בית ועד לחכמים (על התורה פרשת וירא) בשם סידור נהורא בשם ילקוט 'שכל המברך ברכת המזון כתיקונו כאילו קיים כל התורה'. ובשם הזהר הק' הביא שם שמי שמברך ברכת המזון בכוונה, אותן הברכות מלוין אותו לאחר פטירתו ומכריזין לפניו שברך להקב"ה בכוונה עכ"ל.

והב"ח (סימן קפ"ה, וכן מובא בבאר היטב) כתב למה אין אות פ' בברכת המזון, לפי שכל מי שמברך ברכת המזון בכוונה אין שולט בו לא אף ולא שצף ולא קצף.

ברכת המזון מבטלת את המקטריגים ונשפע מזונו ברויה

ונראות כתב בזה רבינו המהרש"א זיע"א בחידושי אגרות (נייר סו: ד"ה גדול העונה) דהיינו טעמא שצוה הקדוש ברוך הוא להאוכל ושבע לברך עליו כמאמר הכתוב "ואכלת ושבעת וברכת" וגו', דלפי שמונותיו של אדם קשים כקריעת ים סוף, ויש לאדם מקטריגים בדבר מלתת לו מזונותיו הקשים בריוח, אך על ידי שהאדם מברך ברכת המזון, אזי הקב"ה משפיע ברכותיו להיות לו בריוח מזונות, ואלו הברכות הם המליצים יושר וסגורים טובים לנגד המקטריגים.

עצם הפלגת הסגולות מוכיח עד כמה גדולה ויתירה מעלת ברכת המזון

והנה מעצם גדול הפלגת הסגולות הנפלאות שיש בברכת המזון, נמצינו למדים עד כמה גדולה וחביבה מצוה זו לפניו יתברך שמו, ואם כן שומה עלינו להתחזק ביותר במצוה זו לאמרה בכוונה ובשמחת הלב, ולהשתדל לקיימה בכל פרטיה ודקדוקיה, מחמת ציווי השי"ת, וכל שכן שלא תהיה כל מגמתנו כדי לזכות בסגולות ועשירות, אלא כדי לעשות נחת רוח לבורא יתברך שמו.

ויהי רצון מלפני אבינו שבשמים, שנוכה לברך כל הברכות בכוונת הלב, ובפרט ברכת המזון, ובזכות זה יושפע עלינו ממרומים רוב שפע בגשמיות וברוחניות, אמן.

